

REPUBLIKA E KOSOVËS - РЕПУБЛИКА КОСОВО - REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA KUSHTETUESE
УСТАВНИ СУД
CONSTITUTIONAL COURT

Priština, 22 januar 2013 god.
Br. ref.: RK350/13

REŠENJE O NEPRIHVATLJIVOSTI

u

slučaju br.

KI 51/09, KI 31/10, KI 68/11, KI 99/11, KI 112/11, KI 126/11 KI 07/12, KI 64/12,

Podnosioci

Vahide Hasani, Alltane Krasniqi, Shpresa Lladrovci, Fetije Berisha, Fahrije Ibrahim, Sadije Pranaj, Raza Gashi, Nazmije Salihu

Zahtev za ocenu ustavnosti 8 individualnih presuda Vrhovnog suda Republike Kosovo

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

u sastavu:

Enver Hasani, predsednik
Ivan Čukalović, zamenik predsednika
Robert Carolan, sudija
Altay Suroy, sudija
Almiro Rodrigues, sudija
Snezhana Botusharova, sudija
Kadri Kryeziu, sudija i
Arta Rama-Hajrizi, sudija.

Uvod

1. Ova izveštaj obuhvata zahteve koji su Ustavnom sudu podneli dole navedeni podnosioci zahteva, sedam (8) **udovica** bivših radnika Energetske korporacije Kosova (KEK) između 2009. i 2012. god.
2. Ovaj slučaj je sličan – slučaju KI br. 40/09, “Imer Ibrahim i 48 drugih bivših radnika Energetske korporacije Kosova protiv 49 individualnih presuda Vrhovnog suda Republike Kosovo” i “Gani Prokshi i 15 drugih bivših radnika Energetske korporacije Kosovo protiv 16 individualnih presuda Vrhovnog suda Republike Kosovo, “Isuf Mërlaku i 25 drugih bivših radnika Energetske korporacije Kosovo” i “Ilaz Halili i 20 drugih bivših radnika Energetske korporacije Kosovo”.

Podnosioci zahteva u ovom slučaju su sledeći:

3. U ovoj presudi radi lakšeg snalaženja podnosioci zahteva mogu biti pod zajedničkim imenom: "Vahide Hasani i drugi".
 1. Vahide Hasani,
 2. Alltane Krasniqi,
 3. Shpresa Lladrovci
 4. Fetije Berisha,
 5. Sadije Pranaj,
 6. Fahrije Ibrahimimi,
 7. Raza Gashi
 8. Nazife Xhafolli,

Predmetna stvar

4. Predmetna stvar ovog zahteva obuhvata ocenu ustavnosti individualnih presuda koje je doneo Vrhovni sud Republike Kosovo u sedam (8) individualnih slučajeva podnosilaca zahteva protiv KEK-a, kako je navedeno gore.

Pravni osnov

5. Zahtev se zasniva na članu 113. Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav), članu 20. Zakona br. 03/L-121 o Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Zakon) i pravilu 56. Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Kosovo (u daljem tekstu: Poslovnik o radu).

Kratak pregled činjenica kako su strane navele

6. Činjenice u ovom zahtevu su slične onima u „slučaju Imer Ibrahimimi i drugih 48 bivših radnika Energetske korporacije Kosova protiv 49 individualnih presuda Vrhovnog suda Republike Kosovo“, i „slučaju Gani Prokshi i drugih 15 bivših radnika Energetske korporacije Kosova protiv 16 individualnih presuda Vrhovnog suda Republike Kosovo“, „Isuf Mërlaku i drugih 25 bivših radnika Energetske korporacije Kosova“. Vidi presude Ustavnog suda Kosova (u daljem tekstu: slučaj „Ibrahimimi i drugi“ od 23. juna 2010. god., „slučaj Prokshi i drugi“ od 18. oktobra 2010. god. i „slučaj Mërlaku i drugi“ od 10. marta 2011. god.).
7. Tokom 2001. i 2002. god., svaki **suprug** (sada pokojni) podnosilaca zahteva u ovom zahtevu, kao i podnosioci zahteva iz navedene presude, je potpisao sporazum o privremenoj naknadi plate za prekid radnog ugovora sa svojim poslodavcem KEK-om. Ti sporazumi su u suštini bili isti
8. Član 1. sporazuma predviđa da, u skladu sa članom 18. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju na Kosovu (Službeni list Socijalističke Autonomne Pokrajine Kosovo br. 26/83, 26/86 i 11/88) i zaključkom Invalidske komisije KEK-a, korisnik (tj. svaki od podnosilaca zahteva) ima pravo na privremenu naknadu zbog prevremenog prekida radnog ugovora do uspostavljanja i funkcionisanja kosovskog fonda za penzijsko-invalidsko osiguranje.
9. Član 2. sporazuma predviđa da mesečni iznos koji se isplaćuje svakom podnosiocu zahteva iznosi 206 nemačkih maraka.
10. Član 3. predviđa da će „isplata prestati onog dana kada kosovski fond za penzijsko i invalidsko osiguranje otpočne sa radom. Od tog dana, korisnik svoja prava može ostvariti u Kosovskom fondu za penzijsko i invalidsko osiguranje (Kosovski invalidski penzioni fond), a EKK je oslobođen odgovornosti prema korisniku, u skladu sa ovim sporazumom.”

11. Izvršni odbor KEK-a je 1. novembra 2002. god. usvojio odluku o uspostavljanju penzijskog fonda, u skladu sa odredbama Uredbe UNMIK-a br. 2001/30 o penzijama na Kosovu. Član 3. te odluke predviđa sledeće: „Penzijski fond nastavlja da postoji na neodređeno vreme, shodno uslovima i odgovornostima definisanim zakonima o penziji, koje usvaja Odbor za penzijski fond KEK-a, u skladu sa ovom odlukom, ili dok zakonski uslovi za postojanje i funkcionisanje fonda ne budu u skladu sa penzijskim propisima ili pravilima koje usvoji BAK“.
12. Izvršni odbor KEK-a je 25. jula 2006. god. poništio gorenavedenu odluku o uspostavljanju dopunskog penzijskog fonda i prekinuo je finansiranje i funkcionisanje dopunskog penzijskog fonda, sa početkom od 31. jula 2006. god. Prema odluci od 25. jula 2006. god, svim korisnicima je zagarantovana celokupna isplata u skladu sa Statutom Fonda. Osim toga, ukupne obaveze prema korisnicima iznosile su 2.395.487 evra, bankarski depoziti su iznosili 3.677.383 evra i da su sredstva preostala nakon obaveza iznosila 1.281.487 evra. Odluka navodi da će radnici KEK-a za koje Ministarstvo rada i socijalne zaštite potvrdi da su radno nesposobni uživati prava koja predviđa Ministarstvo. KEK je 14. novembra 2006. god. obavestila Centralni bankarski organ da je „odluka o ukidanju penzijskog fonda KEK-a zasnovana na odluci Izvršnog odbora KEK-a i odluci Odbora za upravljanje penzijama... zbog finansijskog rizika koji šema donosi za KEK u budućnosti“.
13. Prema navodima podnosilaca zahteva, KEK je prekinuo isplatu predviđenu sporazumom nakon smrti njihovih supruuga bez ikakvog obaveštenja. Podnosioci zahteva navode da je takvo postupanje protivno potpisanim sporazumima od strane njihovih supruuga.
14. Podnosioci zahteva takođe navode da je opšte poznato da kosovski fond za penzijsko i invalidsko osiguranje još uvek nije uspostavljen.
15. Podnosioci su tužili KEK pred Opštinskim sudom u Prištini, zahtevajući od Suda da naloži KEK-u da isplati neisplaćene naknade i da nastavi da plaća 105 evra (jednako 206 nemačkih maraka) sve dok se ne steknu uslovi za prestanak plaćanja.
16. Opštinski sud u Prištini je usvojio tužbe podnosilaca zahteva i naložio novčanu nadoknadu. Opštinski sud u Prištini je zaključio (*npr. presuda C. br. 2267/2006 od 20 aprila 2007. u slučaju prvog podnosioca Vahide Hasani*) da uslovi predviđeni članom 3. sporazuma nisu ispunjeni. Član 3. sporazuma predviđa novčanu nadoknadu sve do osnivanja penzijsko invalidskog fonda. „što podrazumeva pravo na penzionu šemu, koja nije moguća za njenog supruuga i da je on i dalje živ, jer on ne bi još napunio 65 godina starosti i da podnosilac nasleđuje prava svog supruuga da nastavi da prima ove isplate“.
17. KEK je uložio žalbu na presude Opštinskog suda Okružnom sudu, navodeći, *između ostalog*, da presuda Opštinskog suda nije pravična jer su sporazumi sa podnosiocima zahteva potpisani zbog invaliditeta podnosilaca zahteva i da oni ne mogu tražiti nastavak nakon smrti svojih supruuga.
18. KEK je ponovila da je Sud u obavezi da odluči u skladu sa Uredbom UNMIK-a 2003/40 o proglašenju Zakona o invalidskim penzijama prema kojoj podnosioci zahteva imaju pravo na invalidsku penziju.
19. Okružni sud u Prištini je odbacio žalbe KEK-a i zaključio da su njeni podnesci neosnovani.
20. KEK je podneo reviziju od Vrhovnog suda zbog navodno grubog kršenja Zakona o parničnom postupku i pogrešne primene materijalnog prava. Ponovljeno je da podnosioci zahteva imaju pravo na penziju, kako je predviđeno Zakonom 2003/40 i to

zbog humanitarnih razloga i oni će nastavljati da plaćaju mesečnu nadoknadu za 60 meseca.

21. Vrhovni sud je prihvatio reviziju KEK-a i poništio je presude Okružnog suda i Opštinskog suda u Prištini i odbacio kao neosnovane navode podnosioca.
22. Vrhovni sud je tvrdio da je način prekida radnog odnosa bio zakonit, shodno članu 11. stavu 1. Uredbe UNMIK-a 2001/27 o Zakonu o osnovnom radu na Kosovu.
23. Vrhovni sud je odbio zahtev podnosioca zahteva navodeći da "činjenica da Penzijsko invalidski fond nije funkcionalan ne utiče na slučaj podnosioca pošto je sporazum potpisan između pokojnih supruga podnosioca i tako u skladu sa članom 359. Zakona o obligacionim odnosima (LOO), KEK nema daljih obaveza.
24. Vrhovni sud je naveo da KEK nema daljih obaveza prema podnosiocima. Osim toga, podnosioci su nastavili da dobijaju isplate od strane KEK-a za 60 meseci u skladu sa Statutom koji je stupio na snagu 2002. god.
25. Neki od podnosioca su zahtevali od Vrhovnog suda da ponovi postupak na osnovu dopisa Ministarstva za socijalnu zaštitu, gde se potvrđuje da penzijsko invalidski fond nije funkcionalan do tog dana.
26. Kosovsko Ministarstvo rada i socijalne zaštite je 15. maja 2009. god. objavilo sledeće saopštenje:

„Zaključak Vrhovnog suda Kosova, u svom obrazloženju npr.: presude rev. br. 338/2008, da u Republici Kosovo postoji Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje koji funkcioniše od 1. januara 2004. god. nije tačan i neosnovan je. Dajući ovu izjavu, imamo u obzir činjenicu da Uredba UNMIK-a 2003/40 proglašava Zakon br. 2003/213 o penzijama za lica sa ograničenim sposobnostima na Kosovu, kojom se za trajno nesposobna lica reguliše da mogu koristiti ovu šemu u skladu sa uslovima i kriterijumima predviđenim ovim zakonom. Stoga, dozvolite mi da podvučem da odredbe ovog Zakona ne predviđaju uspostavljanje fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje u zemlji. Uspostavljanje fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje u Republici Kosovo predviđeno je odredbama Zakona o penzijskim i invalidskim fondovima, koji je u fazi izrade i usvajanja u Vladi Kosova.“. Isto obaveštenje, u vreme kada je napisano, između ostalog objašnjava da postoji: „invalidska penzija koja iznosi 45 evra kako je regulisano Zakonom o invalidskim penzijama (korisnici su sva lica sa potpunim i trajnim invaliditetom)“ kao i „penzije definisane doprinosom, u iznosu od 82 evra, koji je regulisan odlukom Vlade (korisnici su svi penzioneri koji su dostigli starosnu granicu od 65 godina i koji imaju najmanje 15 godina radnog iskustva)“.

27. Vrhovni sud je odbacio zahtev podnosioca za ponavljanje postupka navodeći da pitanje o tome da Penzijsko invalidski fond Kosova još uvek nije funkcionalan ne utiče na slučaj podnosioca zato što je privremeni sporazum potpisan od strane njihovih pokojnih supruga.
28. Vrhovni sud je ponovio da "pravo na privremenu naknadu ne može da se prenese na druge osobe, jer je subjektivno pravo usko povezano sa poslodavcem i radnikom".
29. Vrhovni sud je smatrao da je KEK ispunio svoje obaveze time što je nastavio da plaća podnosiocima 105 Evra za 60 meseci.

Žalbeni navodi

30. Podnosioci zahteva se žale da su njihova prava prekršena jer je KEK prekinuo plaćanje zbog smrti njihovih supruuga koji su bili potpisnici ovog sporazuma, iako uslov propisan članom 3. (uspostavljanje kosovskog fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje) nije ispunjen.

Opis postupka pred Sudom

31. Između 2009. i juna 2012. god. svaki podnosilac je individualno podneo zahtev Ustavnom sudu.
32. Između 2010. i 2012. god., Ustavni sud je obavestio Vrhovni sud Kosova o zahtevima podnosilaca.
33. Dana 17. februara 2012. god., predsednik Suda je imenovao sudiju Kadrija Kryeziua za sudiju izvestioca i imenovao sudsko veće za razmatranje u sastavu sudija: Altay Suroy (predsedavajući), Enver Hasani i Iliriana Islami.
34. Dana 15. oktobra 2012. predsednik je odlukom (KSH.KI-KEK/VI) imenovao sudiju Ivana Čukalovića za člana Veća za razmatranje nakon što je sudiji Iliriani Islami istekao mandat sudije Ustavnog suda.
35. Veće za razmatranje je 17. oktobra 2012. god. razmotrilo izveštaj sudije izvestioca i preporučilo Sudu u punom sastavu neprihvatljivost zahteva.

Prihvatljivost

36. Kako bi mogao da presudi po zahtevu podnosilaca, Sud prvo treba da ispita da li je podnosilac zahteva ispunio sve uslove za prihvatljivost određene Ustavom.
37. Ustavni sud ponavlja da nije njegov zadatak na osnovu Ustava da postupa kao žalbeni sud, ili sud četvrte instance u pogledu odluka koje donesu redovni sudovi, uključujući Vrhovni sud. Generalno, „sudovi sude na osnovu Ustava i zakona“ (član 102. Ustava). Preciznije, uloga redovnih sudova je da tumače i primenjuju relevantne propise kako proceduralnog, tako i materijalnog prava (vidi, *mutatis mutandis*, García Ruiz protiv Španije [GC], br. 30544/96, stav 28, Evropski sud za ljudska prava [ESLJP] 1999-I).
38. Sud podseća na kriterijume za prihvatljivost određene članom 34. Konvencije, prema kome svaki zahtev mora da bude podnet od strane podnosilaca zahteva koji može da navede da je žrtva kršenja Konvencije. Veza treba da se uspostavi između podnosilaca i štete koju su on ili ona pretrpeli zbog navodnog kršenja.
39. Vrhovni sud je u izreci svoje odluke naveo da “se pravo ne može preneti na druga lica, jer je subjektivno pravo usko povezano sa poslodavcem i radnikom i da se to pitanje odnosi na privremenu nadoknadu prekida radnog ugovora, a ne odnosi se na pravnu penziju i tako činjenica da penzijsko invalidski fond nije još uvek funkcionalan ne utiče na slučaj podnosilaca, zato što je sporazum bio potpisan između supruuga podnosilaca zahteva (pokojni) i tako u skladu sa članom 359. Zakon o obligacionim odnosima, KEK nema daljih obaveza”.
40. Osim toga, član 51. Ustava[Pravo na zdravstvenu i socijalnu zaštitu] koji se odnosi na neke od gorenavedenih podnosilaca zahteva u vezi sa penzijom, samo navodi da, “osnovno socijalno osiguranje koje se odnosi na nezaposlenost, bolest, ograničene sposobnosti i starost, se reguliše zakonom.” To ne mora da znači da građanin ima penziju ili da određuje kako neko može da se kvalifikuje za penziju.

41. Što se tiče obrazloženja Ustavnog suda u njegovom prethodnoj presudi u vezi sa bivšim zaposlenima KEK-a, ona ne mogu da se primene u slučaju ovih podnosilaca zahteva, zato što oni nisu bili potpisnici sporazuma sa KEK-om i kao takav je neprenosive prirode.
42. Osim toga, podnosioci zahteva ne preciziraju direktno nijednu ustavnu odredbu koja bi mogla biti povređena odlukom koju oni osporavaju bez mogućnosti da dokažu "status žrtve aktom javnih vlasti", kao što je predviđeno članom 34. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava.
43. Nakon razmatranja oba upravna postupka u celini, Ustavni sud ne nalazi da su relevantni postupci na bilo koji način nepravilni ili proizvoljni (vidi *mutatis mutandis*, Shub protiv Litvanije, odluka ECHR o prihvatljivosti zahteva br. 17064/06 od 30. juna 2009. god.).

IZ TIH RAZLOGA

Ustavni sud je, u skladu sa članom 114. stavom 7. Ustava, članom 20. Zakona o Ustavnom sudu i pravilom 36. Poslovnika o radu, 17. oktobra 2012. god., jednoglasno

ODLUČIO

- I. Da spoji zahteve;
- II. DA ODBACI zahteve kao neprihvatljive;
- III. Ova odluka će biti dostavljena stranama i objavljena u Službenom listu u saglasnosti sa članom 20. stavom 4. Zakona; i
- IV. Ova odluka stupa na snagu odmah.

Sudija izvestilac

Kadri Kryeziu

Predsednik Ustavnog suda

Prof. dr Enver Hasani